

coaliția 2009

coaliția civică pentru alegeri libere și corecte

COALIȚIA CIVICĂ PENTRU ALEGERI LIBERE ȘI CORECTE

ASOCIAȚIA PROMO-LEX

RAPORT FINAL

Monitorizarea alegerilor parlamentare anticipate din 29 iulie 2009

Perioada de monitorizare: 16 iunie – 29 iulie 2009

Publicat la 25 august 2009

REZUMAT

Asociația Promo-LEX este o organizație neguvernamentală națională, non-profit și neafiliată politic, ce urmărește beneficiul public și își desfășoară activitatea în conformitate cu legislația în vigoare a Republicii Moldova. Efortul Promo-LEX de monitorizare a alegerilor verifică corespunderea practicilor de desfășurare a alegerilor în Republica Moldova cu practicile și standardele internaționale în materie electorală și legislația națională relevantă. Membrii echipei Promo-LEX sunt juriști și avocați în domeniul promovării și apărării drepturilor omului, cu experiență atât la nivel național cât și internațional. Promo-LEX este membru al Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte „Coaliția 2009” – uniune benevolă de organizații non-guvernamentale, care implementează proiecte întru îmbunătățirea procesului electoral și sporirea încrederii cetățenilor în alegeri.

Asociația Promo-LEX a monitorizat, în perioada 16 iunie – 29 iulie 2009, alegerile parlamentare anticipate din 29 iulie 2009 – inclusiv perioada pre-electorală, cadrul legislativ și ziua alegerilor – în regiunea transnistreană a Republicii Moldova și raioanele din vecinătatea acestei regiuni: Florești, Rezina, Dubăsari, Anenii Noi, Căușeni, și Ștefan Vodă. Efortul de monitorizare Promo-LEX a amplasat observatori în 249 secții de votare din totalul de 1987 secții de votare pe țară. În regiunea monitorizată locuiesc peste 530 mii alegători, ceea ce constituie circa 20 la sută din alegători din Republica Moldova, inclusiv din regiunea transnistreană.

Tendențele și concluziile Promo-LEX reflectă situația în regiunea monitorizată și nu pot fi indicative pentru întreaga țară, însă, recomandările pot fi relevante pentru procesul electoral și la nivelul național.

Efortul de monitorizare Promo-LEX salută interesul sporit din partea alegătorilor din regiunea monitorizată pentru scrutinul din 29 iulie 2009. În același timp, efortul de monitorizare a constat tendințe îngrijorătoare ce au afectat calitatea procesului electoral în regiunea monitorizată.

În regiunea monitorizată scrutinul, în mare parte, nu a întrunit exigențele unui proces competitiv, care s-ar compara cu practica electorală din țările cu tradiții democratice durabile, datorită atmosferei tensionate, condițiilor inechitabile, și încălcări sau interpretări ale procedurilor de către organe electorale/funcționari electorali și din partea concurenților. Listele de alegători constituie baza unor alegeri bine organizate. În regiunea monitorizată, s-a constatat că întocmirea, verificarea, utilizarea și păstrarea listelor electorale a constituit o bază defectuoasă și a afectat credibilitatea întregului proces.

Aplicarea neuniformă a legislației electorale relevante de către funcționarii electorali și alți actori ai procesului nu asigură desfășurarea standardizată a scrutinului în regiunea monitorizată și, în ultimă instanță, tinde să discrediteze principiul supremației legii.

Acreditarea selectivă a misiunilor de observare internaționale și hărțuirea sistematică de către autorități a unor observatori internaționali acreditați, constituie o derogare de la angajamentele internaționale ale Republicii Moldova, în special angajamentele OSCE. Intimidarea alegătorilor și a observatorilor naționali de către administrația publică și organele electorale, lasă o amprentă asupra caracterului transparent al acțiunilor autorităților, iar zădărnicierea unei misiuni internaționale doar întărește aceste suspiciuni.

Circa nouă procente din electoratul Republicii Moldova, rezidenți ai regiunii transnistrene, rămân în continuare izolați de procesul electoral din țară. Concurenții electorali nu desfășoară activități de campanie în regiunea transnistreană, iar autoritățile nu utilizează toate mijloacele posibile pentru includerea completă a acestui grup de alegători în procesul electoral.

Folosirea resurselor și funcțiilor publice în scopuri electorale creează o delimitare incertă între activitățile statului și activitățile partidului aflat la guvernare, ceea ce contrazice normelor fundamentale ale democrației și încalcă principiul egalității șanselor. Pe o scară mai mică, aceeași lipsă de delimitare clară între activitățile autorităților publice și activitățile electorale ale concurenților persistă și la nivel local.

Efortul de monitorizare Promo-LEX a elaborat o serie de recomandări ce ținesc îmbunătățirea procesului electoral. Recomandările sunt formulate cu bună credință, în baza tendințelor constatate.

I. INTRODUCERE. CONTEXTUL PRE-ELECTORAL

La 29 iulie 2009 în Republica Moldova au avut loc alegeri parlamentare anticipate.

Parlamentul este ales pentru 4 ani. La data de 5 aprilie 2009 în Republica Moldova s-au desfășurat alegeri parlamentare ordinare. Parlamentul ales la 5 aprilie urma să aleagă președintele țării. Conform dispozițiilor art.78 alin.(1) și alin.(3) din Constituție, Parlamentul alege Președintele Republicii Moldova prin vot secret. Președinte al Republicii Moldova este ales candidatul care a obținut votul a trei cincimi din numărul deputaților aleși.

Prin Hotărârea nr.11-XVII din 13 mai 2009 Parlamentul a fixat alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova pentru 20 mai 2009. La 20 mai 2009, Parlamentul, convocat în ședință publică specială, a desfășurat alegerile ordinare pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova. Nici unul dintre candidați nu a întrunit numărul necesar de voturi – trei cincimi din numărul deputaților aleși (61 de voturi). Partidele de opoziție au boicotat premeditat alegerea Președintelui țării și au provocat alegeri parlamentare anticipate, ca o modalitate de reconciliere națională, în urma acuzațiilor de fraudare a scrutinului din 5 aprilie 2009 și violențelor ce au urmat. Presupunerea de fraudare a alegerilor din aprilie au fortificat necesitatea monitorizării cuprinzătoare a procesului electoral din Moldova.

Conform legislației naționale, în cazul în care Președintele Republicii Moldova nu este ales și în urma alegerilor repetate, Președintele în exercițiu dizolvă Parlamentul și stabilește data alegerilor în noul Parlament.

Până la dizolvare, Parlamentul a operat modificări la legislația electorală. Astfel, prin Legea nr.25 din 15 iunie 2009 s-au dispus următoarele modificări ale Codului Electoral:

1. Coborârea pragului minim de reprezentare de la 6% la 5 % pentru partide și alte organizații social-politice;
2. Coborârea ratei minime de participare de la 50%+1 la 1/3 din numărul persoanelor înscrise în listelele electorale;
3. Excluderea ratei minime de participare pentru votarea repetată.

Conformitate cu art.76 al.3 Codului Electoral al Republicii Moldova, alegerile anticipate vor avea loc în termen de cel mult 45 zile de la data intrării în vigoare a Decretului privind dizolvarea Parlamentului. Pentru alegerile ordinare durata perioadei electorale este de 60 zile. Prin Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.2574 din 16 iunie 2009, a fost aprobat Programul Calendaristic pentru realizarea acțiunilor prevăzute de Codul electoral privind organizarea și desfășurarea alegerilor Parlamentului Republicii Moldova din 29 iulie 2009.

Prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr.2243 din 15 iunie 2009, Parlamentul de legislatură a XVII-a a fost dizolvat. Pentru prima dată în istoria alegerilor din Republica Moldova, scrutinul a fost stabilit în zi de muncă. Astfel, alegerile anticipate urmau să se desfășoare miercuri, 29 iulie 2009. Prin Hotărârea Guvernului nr.389 din 26 iunie 2009 cu privire la organizarea timpului de muncă și de odihnă, ziua de miercuri, 29 iulie 2009, a fost declarată zi de odihnă, iar ziua de lucru de la această dată a fost transferată într-o altă zi.

II. EFORTUL DE MONITORIZARE PROMO-LEX

Asociația Promo-LEX este o organizație neguvernamentală, non-profit și apolitică, ce urmărește beneficiul public și își desfășoară activitatea în conformitate cu legislația în vigoare a Republicii Moldova, fiind fondată în 2002.

Misiunea Asociației Promo-LEX este de a contribui la dezvoltarea democrației în Republica Moldova prin promovarea și apărarea drepturilor omului și prin consolidarea societății civile.

Promo-LEX este membru al Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte „Coaliția 2009”. Coaliția 2009” este o uniune benevolă de organizații non-guvernamentale, care implementează proiecte întru îmbunătățirea procesului electoral și sporirea încrederii cetățenilor în proces. Programele de monitorizare a alegerilor în cadrul „Coaliției 2009” sunt implementate atât de Promo-LEX, cât și de alte organizații care fac parte din aceasta.

Asociația Promo-LEX, cu susținerea financiară a Fundației EURASIA, a monitorizat desfășurarea alegerilor parlamentare din 5 aprilie 2009 în întreaga regiunea transnistreană a Republicii Moldova (raioanele Camenca, Râbnița, Dubăsari,

Grigoriopol, Slobozia precum și municipiile Bender și Tiraspol), elaborând și publicând 4 rapoarte de monitorizare.

Asociația Promo-LEX a monitorizat, în perioada 16 iunie – 29 iulie 2009, alegerile parlamentare anticipate din 29 iulie 2009 – inclusiv perioada pre-electorală, cadrul legislativ și ziua alegerilor – în regiunea transnistreană a Republicii Moldova și raioanele din vecinătatea acestei regiuni: Florești, Rezina, Dubăsari, Anenii Noi, Căușeni, și Ștefan Vodă. Efortul de monitorizare Promo-LEX a amplasat observatori în 249 secții de votare din totalul de 1987 secții de votare pe țară. În regiunea monitorizată locuiesc peste 530 mii alegători, ceea ce constituie circa 20 la sută din alegători din Republica Moldova, inclusiv din regiunea transnistreană.

Efortul de monitorizare Promo-LEX a elaborat și publicat 3 rapoarte preelectorale – iar pentru ziua alegerilor 3 rapoarte interimare și unul provizoriu – în baza informației colectate de observatori naționali în teritoriu prin observare directă, întâlniri cu interlocutori și consultarea documentelor oficiale. În ziua alegerilor, efortul de monitorizare Promo-LEX a implicat 276 observatori naționali, din care 249 observatori au fost amplasați în secțiile de votare monitorizate, 11 – în secțiile de votare speciale pentru regiunea transnistreană, 6 observatori – în consiliile electorale de circumscripție din centrele raionale, 4 observatori în Centrul Media Promo-LEX și unul în echipa mobilă.

Prezentul raport final, post-electoral, este un document de generalizare a tuturor constatărilor observate, în baza cărora au fost formulate tendințele în procesul electoral din regiunea monitorizată pentru alegerile din 29 iulie 2009. Tendințele și concluziile Promo-LEX reflectă situația în regiunea monitorizată și nu pot fi indicative pentru întreaga țară, însă, recomandările sunt formulate astfel încât să fie relevante pentru procesul electoral la nivel național.

Efortul de monitorizare Promo-LEX este recunoscător pentru suportul financiar și asistența tehnică oferite de National Endowment for Democracy (NED), National Democratic Institute for International Affairs (NDI), și United States Agency for International Development (USAID).

III. TENDINȚE CONSTATATE

Tendințele sunt formulate în baza constatărilor sistemice, ce se repetă în timp și/sau în spațiu pe parcursul perioadei monitorizate și care au trezit îngrijorarea efortului Promo-LEX.

A. CADRUL LEGISLATIV

Standardele internaționale și patrimoniul European în materii electorale stabilesc linii directoare clare în ceea ce privește buna administrare a procesului electoral, inclusiv recomandări pentru crearea unui cadru legislativ adecvat.

1. Ignorarea recomandărilor societății civile și ale organismelor internaționale

Scrutinele precedente (2005 și 2009) au constituit obiectul monitorizării de către numeroase organizații naționale și internaționale, care au constatat anumite tendințe, au exprimat îngrijorări și au propus modificări ale legislației și procedurilor electorale. Principalele îngrijorări și recomandări se refereau la îmbunătățirea cadrului legal și implementarea corespunzătoare a acestuia, inclusiv ceea ce ține de calitatea listelor electorale, folosirea resurselor publice în campanie electorală, și oferirea șanselor egale tuturor concurenților electorali și alegătorilor. În mare parte, acestea au fost ignorate de către autoritățile Republicii Moldova sau au fost implementate în mod selectiv.

2. Lipsa registrului electronic al alegătorilor

Noțiunea de “Registru de stat al alegătorilor” a fost introdusă în Codul Electoral al Republicii Moldova prin Legea 248-XVI din 21 iulie 2006, MO131-133/18 august 2006 art.677. La 15 mai 2008, Parlamentul Republicii Moldova a aprobat Legea nr.101-XVI, cu privire la Concepția sistemului informațional automatizat de stat “Alegeri” și modul de implementare a “Registrului de stat al alegătorilor”. Registrul electronic al alegătorilor urma să faciliteze executarea proceselor prevăzute de legislația electorală pentru efectuarea alegerilor autorităților publice eligibile și a referendumurilor, precum și pentru totalizarea rapidă a rezultatelor votării imediat după încheierea acesteia, iar la prima etapă urma să permită utilizarea sistemului în calitate de furnizor al informației preliminare și informative pentru întregul proces legat de desfășurarea alegerilor, fără a anula circulația obișnuită a documentelor pe hârtie. Registrul de stat al alegătorilor nu a fost implementat în cadrul alegerilor din 29 iulie 2009. Motivele neimplementării Registrului nu au fost făcute publice.

3. *Constituirea organelor electorale contrar normelor legale*

Potrivit alin.4 art.4 al Legii nr.764 „privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova” organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova se efectuează pe două niveluri: satele (comunele), sectoarele și orașele (municipiile) constituie nivelul întâi, iar raioanele constituie nivelul al doilea. Potrivit art.1 a Legii nr.186 „privind administrația publică locală” autorități ale administrației publice locale de nivelul al doilea sunt autoritățile publice care sunt constituite pe teritoriul raionului, municipiului Chișinău, unității teritoriale autonome cu statut special și al localităților cărora le sunt atribuite forme și condiții speciale de autonomie. Respectiv, potrivit prevederilor legale Comisia Electorală Centrală poate constitui doar circumscripții electorale pentru toate cele 32 raioane ale țării, plus circumscripții teritoriale pentru municipiul Chișinău, UTA-Găgăuzia și regiunea transnistreană (adică maxim 35 de circumscripții posibile).

La 18 iunie 2009 Comisia Electorală Centrală a adoptat Hotărârea nr.2583 cu privire la constituirea a 37 circumscripții electorale. CEC a creat circumscripțiile teritoriale nr. 2 Bălți și nr. 3 Bender, care nu dispun de statut de unitate administrativ-teritorială de nivelul II. Constituirea acestor circumscripții teritoriale nu are acoperire legală.

4. *Încălcarea reglementărilor privind păstrarea listelor electorale*

(En conformitate cu alin.1 art.62 Cod Electoral documentele electorale se păstrează la Comisia Electorală Centrală. Alineatul 2 al aceluiași articol prevede procedura de transmitere și păstrare a documentelor electorale, în care nu sunt incluse listele electorale. Însă, conform practicii, listele electorale se păstrează la instanțele judecătorești. Efectele încălcării respective nu pot fi evaluate.

5. *Procesul de contestații*

Conform art. 65 al.1 Cod Electoral, este prevăzut că alegătorii și concurenții electorali pot contesta acțiunile (inacțiunile) și hotărârile consiliilor și birourilor electorale, acțiunile (inacțiunile) concurenților electorali în organele electorale, respectând ierarhia sistemului organelor electorale, și în instanțele de judecată. În așa mod, legiuitorul a stabilit modul de contestare a actelor conform ierarhiei lor, adică:

- biroul electoral al secției de votare;
- consiliile electorale de circumscripție;
- comisia electorală centrală;
- instanțele de judecată.

Cu toate acestea art. 66 al.2 Cod Electoral prevede că contestațiile împotriva acțiunilor și hotărârilor birourilor electorale ale secțiilor de votare și ale consiliilor electorale de circumscripție se depun în instanța de judecată. Reieșind din sensul acestei prevederi respectarea ierarhiei sistemului organelor electorale nu este necesară, or textul acestei prevederi nu este compatibil cu textul anterior al legii.

În realitate aceste prevederi legislative creează impedimente în realizarea dreptului de a contesta acțiunile sau hotărârile organelor electorale. Nu există o practică administrativă/judiciară clară în acest sens.

În ceea ce privește delictele mai puțin grave care au împiedicat activitatea observatorilor Promo-LEX, cum ar fi cazul observatorului de Dubăsari, observatorului din satul Piscărești, r. Rezina, observatorul din satul Feștelița, r. Ștefan Vodă, spre exemplu intimidările cu răfuială fizică și împiedicarea în exercitarea atribuțiilor de observator constatăm următoarele. Potrivit art. 71 Cod Electoral este prevăzută răspunderea administrativă în 14 delictes, această normă este una de blanchetă care face referire la Codul contravențiilor administrative. Cu toate acestea conform noului cod contravențional sunt definite și se sancționează doar 11 delictes din cele 14 enumerate de art. 71 Cod Electoral. În așa mod, alegătorii/concurenții care au devenit victimele delictelor enumerate de art.71 Cod Electoral, dar și buna desfășurare a scrutinului nu pot fi protejate prin norme clare și exacte referitor la sancțiunea pentru eventualele abateri.

B. LISTELE ELECTORALE

Potrivit bunelor practici în materii electorale, aprobate de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția) în 2002, „întocmirea corectă a listelor electorale are un caracter esențial în garantarea sufragiului universal”.

Potrivit aceluiași document, „listele electorale trebuie să fie permanente; listele electorale trebuie actualizate periodic, cel puțin o dată pe an; listele electorale trebuie să fie publicate; trebuie să existe o procedură administrativă – supusă controlului

judiciar – sau o procedură judiciară care să permită înregistrarea unui alegător care nu a fost înregistrat anterior; înregistrarea nu trebuie să aibă loc la secția de votare în ziua alegerilor; trebuie să existe o procedură similară care să permită alegătorilor să corecteze înscrierile eronate; o listă electorală suplimentară poate permite să voteze persoanelor care și-au schimbat domiciliul sau au atins vârsta legală ce le dă dreptul sa voteze după ultima publicare a listelor electorale.”

Cadrul legal al Republicii Moldova stabilește proceduri de întocmire, verificare, și utilizare a listelor electorale, în articolele 22, 28, 30, și 39 ale Codului Electoral, și în regulamentele emise de Comisia Electorală Centrală. Listele electorale sunt întocmite de primării; administrația electorală are atribuții în verificarea listelor electorale, postarea lor în locuri publice pentru verificare de către cetățeni, și utilizarea listelor finale în ziua alegerilor.

1. Întocmirea listelor electorale incomplete și/sau necalitative de către administrația publică locală

Alineatul 4, articolul 39 Cod Electoral prevede că în „listele electorale se înscriu alegătorii, indicându-se numele și prenumele, anul nașterii, domiciliul, seria și numărul actului de identitate al acestora”. În listele electorale au fost incluse datele de identificare a alegătorilor fără indicarea seriei și numărului buletinului de identitate: secțiile de votare nr. 9/1 și 9/2 din or. Căușeni – 84 persoane (din totalul de 5624 alegători incluși în listele electorale), secția de votare nr. 9/42 Taraclia (Căușeni) – 1419 persoane (din 1429), secția de votare nr.14/9 Molovata (Dubăsari) – 20 persoane (din 1813). În listele electorale au fost introduse date de identificare greșită a alegătorilor: secția de votare nr.14/9 Molovata (Dubăsari), secția de votare 17/17 Ion Vodă (Florești), secția de votare nr. 36/3 Telița (Anenii Noi).

2. Introducerea în listele electorale a persoanelor decedate

Observatorii au constatat 32 cazuri de prezență a persoanelor decedate în listele electorale finale, în majoritatea raioanelor din aria de monitorizare (Căușeni, Rezina, Anenii Noi).

3. Micșorarea numărului total al alegătorilor incluși în listele electorale

Pentru alegătorii din regiunea transnistreană autoritățile constituționale nu au compilat liste de alegători. Potrivit datelor Ministerului Dezvoltării Informaționale, în regiune locuiesc circa 220 mii alegători. Aceste persoane constant nu sunt incluse în numărul total de alegători. Rata minimă de participare la alegeri se calculează din numărul total de alegători incluși în listele electorale.

4. Tentative de excludere din listele electorale a persoanelor plecate peste hotare

Alineatul 1, articolul 39 Cod Electoral prevede că „listele electorale ... includ toți cetățenii cu drept de vot, care la momentul întocmirii listelor, domiciliază în raza acestora”. Comisia Electorală Centrală a dispus ca persoanele plecate peste hotare să nu fie excluse din listele electorale de bază. În cel puțin două secții de votare administrația publică locală a încercat să excludă din listele electorale persoanele plecate peste hotare: secția de votare 13/9 Dubăsari și secția de votare 3/17 Florești.

5. Acceptarea listelor electorale incomplete și/sau necalitative de Comisia Electorală Centrală

Litera d), articolul 22 Cod Electoral prevede că Comisia Electorală Centrală „... exercită controlul asupra întocmirii și verificării în termen a listelor electorale ...”.

În secțiile de votare unde observatorii Promo-LEX au avut acces la listele electorale, s-a constatat că în liste nu sunt incluse persoanele care locuiesc în raza circumscripțiilor electorale respective, sunt indicate nume greșite și lipsesc datele buletinelor de identitate la cel puțin 104 persoane (secția de votare nr. 1, 2 orașul Căușeni; satul Molovata, raionul Dubăsari; satul Taraclia, raionul Căușeni). În listele electorale au fost incluse datele de identificare ale alegătorilor fără indicarea seriei și numărul buletinului de identitate: secțiile de votare nr.9/1 și 9/2 din or. Căușeni – 84 persoane, secția de votare nr.9/42 Taraclia (Căușeni) – 1419 persoane, secția de votare nr.14/9 Molovata (Dubăsari) – 20 persoane. În listele electorale au fost introduse date greșite de identificare a alegătorilor: secția de votare nr.14/9 Molovata (Dubăsari), secția de votare 17/17 Ion Vodă (Florești), secția de votare nr. 36/3 Telița (Anenii Noi). În 3 secții de votare, în listele electorale au fost incluse 32 de persoane decedate (secția de votare nr.1/9 Căușeni – 26 persoane decedate, secția de votare 1/25 Rezina – 3 persoane decedate (doar pe o filă), secția de votare nr.2/3 Anenii Noi – 3 persoane decedate).

În baza unor astfel de liste electorale de bază a fost organizat scrutinul din 29 iulie 2009. Procedurile naționale nu prevăd modalități eficiente de acces la listele alegătorilor. Acest fapt nu permite verificarea de către observatori a efectului acestor încălcări asupra rezultatelor scrutinului.

6. Afișarea întârziată sau neafișarea listelor electorale

Regula generală prevede că listele electorale se afișează în localurile secțiilor de votare cu 20 de zile înainte de ziua alegerilor. Pentru scrutinul anticipat din 29 iulie 2009 acest termen a fost redus proporțional la 14 zile înainte de ziua alegerilor. Listele electorale au fost afișate cu întârziere în 44 secții de votare din r-ul Căușeni (din totalul de 51 secții de votare), 5 secții de votare din r-ul Anenii Noi (din 43), 70 secții de votare din r-ul Florești (din 74), 3 secții de votare din r-ul Dubăsari (din 13), 6 secții de votare din r-ul Rezina (din 42). Listele electorale nu au fost afișate la 2 secții de votare din r-ul Anenii Noi, 6 secții de votare din r-ul Rezina, 1 secție de votare din r-ul Căușeni și 24 secții de votare din r-ul Florești.

7. Lipsa procedurilor de autentificare a fiecărei file din listele electorale

La toate secțiile de votare din aria monitorizată observatorii au constatat că listele electorale sunt autentificate prin aplicarea ștampilei și semnăturii primarului doar pe ultima filă a listelor, fapt care creează premise pentru schimbarea unor file separate din listele electorale respective, după perioada legală de întocmire a acestora. În cel puțin o secție de votare s-a constatat dispariția din listele electorale a unei file cu semnăturile alegătorilor care deja au votat. În altă secție de votare s-a încercat înlocuirea unor file din listele electorale în ziua scrutinului.

8. Transmiterea unui număr insuficient de buletine de vot către secțiile de votare

En 49 de secții de votare din 6 raioane, au fost primite cu 1179 buletine de vot mai puțin decât persoane indicate în listele electorale (6 secții de votare din raionul Anenii Noi – cu 50 buletine de vot mai puțin; 11 secții de votare din raionul Căușeni – cu 180 buletine de vot mai puțin; 6 secții de votare din raionul Dubăsari – cu 45 buletine de vot mai puțin; 13 secții de votare din raionul Florești – cu 468 buletine de vot mai puțin; 12 secții de votare din raionul Rezina – cu 439 buletine de vot mai puțin; o secție de votare din raionul Ștefan Vodă – cu 34 buletine de vot mai puțin). Această discrepanță lasă loc de manipulare cu rea credință a procesului votării în ziua alegerilor.

C. ÎMPIEDICAREA PROCESULUI DE OBSERVARE

Potrivit legislației naționale a Republicii Moldova, angajamentelor OSCE, patrimoniului European în materie electorală, și altor standarde internaționale în organizarea și desfășurarea alegerilor democratice, autoritățile sunt obligate să ofere cele mai largi posibilități de observare a procesului electoral atât observatorilor naționali, cât și celor internaționali. De asemenea, Codul Bunelor Practici în Materie Electorală al Comisiei de la Veneția stipulează că „Observarea trebuie să se concentreze în special asupra respectării de către autorități a obligației de neutralitate”.

1. Intimidarea observatorilor naționali.

Efortul Promo-LEX a constatat cel puțin două cazuri de intimidare a observatorilor de către membrii birourilor electorale (Piscărești, raionul Rezina; Feștețița, raionul Ștefan Vodă), două cazuri de intimidare a observatorilor de către reprezentanții administrației publice locale și centrale (Coșnița și Pârâta, raionul Dubăsari), două cazuri de intimidare a observatorilor de către reprezentanții organelor afacerilor interne (Grigorievca, raionul Căușeni; Vadul lui Voda, Chișinău).

2. Zădărnicierea misiunii de monitorizare internațională ENEMO.

Alineatul 3, articolul 63 Cod Electoral prevede că „Comisia Electorală Centrală va acredita ca observatori la alegeri reprezentanți ai organizațiilor internaționale, ai guvernelor statelor străine și ai organizațiilor neguvernamentale din străinătate.” Totodată, alineatele 4 și 5, articolul 4 al Legii Republicii Moldova Nr. 416 din 18 decembrie 1990 „cu privire la poliție” prevede că: „Poliția nu intervine în drepturile și libertățile cetățenilor decât în cazul în care nu-și poate exercita atribuțiile. Nici un fel de limitări ale drepturilor și libertăților cetățenilor nu sunt admise decât în temeiul și în modul stabilit de lege.”

În urma acțiunilor din partea autorităților Republicii Moldova, misiunea de observare internațională ENEMO (Rețeaua Europeană a Organizațiilor de Monitorizare a Alegerilor) formată din 140 persoane invitate de Comisia Electorală Centrală să monitorizeze alegerile din Republica Moldova la 29 iulie 2009, a declarat la 28 iulie 2009 că „refuză să monitorizeze alegerile din Republica Moldova ... pentru că... condițiile create de autorități nu permit monitorizarea cuprinzătoare a alegerilor [iar] securitatea observatorilor, inclusiv a celor acreditați, nu poate fi garantată”.

La 27.07.2009, la ora 22.10, poliția municipiului Chișinău a descins la un hotel din Vadul lui Voda, unde se aflau cazați 53 de observatori internaționali ai misiunii ENEMO acreditați de Comisia Electorală Centrală, scopul declarat al poliției fiind

verificarea actelor. La ora 22.30 poliția a reținut coordonatorul misiunii, d-nul Serghei Tcacenco, și un alt membru al misiunii ENEMO, Edil Baisalov, cărora a fost refuzată acreditarea. Aceștia au fost transportați cu automobile private separate într-o direcție necunoscută, fără a comunica celorlalți membri ai echipei, precum și avocatului acestora, locul unde vor fi deținuți. Serghei Tcacenco a fost interogat timp de mai bine de 3 ore de către colaboratorii de poliție, fără a fi asistat de avocat și fără a i se comunica motivele reținerii, precum și funcțiile celor ce l-au interogat. La 28.07.2009, ora 02.00, acesta a fost eliberat în centrul municipiului Chișinău, colaboratorii de poliție avertizându-l despre necesitatea părăsirii Republicii Moldova în decurs de 24 ore.

Celălalt membru al misiunii de monitorizare ENEMO, Edil Baisalov, s-a aflat în custodia poliției timp de mai bine de 12 ore, fără a i se întocmi vreun act procedural, după care a fost somat de către colaboratorii de poliție să părăsească Republica Moldova, fiind îmbarcat neîntârziat la o rută de avion.

La 28.07.2009, cu începere de la ora 14.00, aproximativ 50 de colaboratori de poliție au înconjurat din nou hotelul din Vadul lui Vodă, somând observatorii acreditați, precum și ceilalți membri ai echipei să părăsească Republica Moldova până la ora 24.00. Conducătorul operațiunii a fost stabilit d-nul Iacob Gumeniță, Comisar adjunct al Comisariatului General de Poliție Chișinău. Numai după ce au primit asigurări că observatorii acreditați ENEMO vor părăsi Republica Moldova cel târziu pe 29.07.2009, poliția a slăbit presiunile. Cu toate acestea observatorii și alți membri ai misiunii ENEMO au rămas sub vizorul poliției până la plecarea lor din țară.

Conform comunicatului emis de ENEMO autoritățile din Republica Moldova au comis și alte abuzuri față de observatorii misiunii, și în alte regiuni ale țării (în Soroca – 5 observatori au fost expulzați; 11 observatori au fost reținuți și expulzați pe aeroportul Chișinău).

Acreditarea selectivă a misiunilor de observare internaționale și hărțuirea sistematică de către autorități a unor observatori internaționali acreditați, nu contribuie la sporirea transparenței procesului electoral în Moldova.

3. Încălcarea drepturilor observatorilor

Alineatul 5, articolul 63 Cod Electoral prevede că „... observatorii acreditați au dreptul să asiste la toate operațiile electorale, la toate ședințele organelor electorale, inclusiv în ziua alegerilor, fără a interveni în procesul electoral sau în alte operații electorale, și să informeze președintele organului electoral despre neregulile observate.” În ziua alegerilor s-au constatat multiple cazuri de limitare a accesului observatorilor la procesul de observare pe teritoriul monitorizat prin: sigilarea urnelor mai devreme decât timpul prevăzut de lege, în absența observatorilor, deplasarea cu urna mobilă fără prezența observatorilor, interzicerea comunicărilor telefonice ale observatorilor, îngrădirea accesului la documentele electorale și îngrădirea posibilității de deplasare în incinta secției de votare a observatorilor.

D. INFLUENȚA ABUZIVĂ ASUPRA ALEGĂTORILOR ȘI INTIMIDAREA ACESTORA

Standardele internaționale, Constituția Republicii Moldova precum și alte angajamentele internaționale ale Republicii Moldova reiterează importanța libertății exprimării opțiunii de vot. Codul Bunelor Practici în Materia Electorală a Comisiei de la Veneția stipulează, „Autoritățile publice au obligația de a fi neutre” și „Încălcarea obligațiilor de neutralitate și a libertății alegătorilor de a-și forma propria opinie trebuie sancționate.” Articolul 2 (2) al Codului Electoral al Moldovei enunță „Participarea la alegeri este liberă (benevolă). Nimeni nu este în drept să exercite presiuni asupra alegătorului cu scopul de a-l sili să participe sau să nu participe la alegeri, precum și asupra exprimării de către acesta a liberei sale voințe.”

1. Impunerea persoanelor cu funcții publice de a participa, în timpul orelor de lucru, la întâlniri electorale

Persoanele cu funcții publice (medici, învățători, asistenți sociali, angajați ai primăriilor) au fost impuse să participe la întâlniri electorale ale concurenților electorali PCR. În cadrul acestor evenimente a participat și conducerea acestor instituții. Astfel de evenimente au fost constatate în raioanele Anenii Noi, Dubăsari, Florești, Ștefan Vodă.

2. Influențarea abuzivă și șantajarea alegătorilor prin folosirea poziției/funcției publice

În cadrul întâlnirilor electorale, persoanele cu poziție/funcție publică au amenințat, intimidat și șantajat cetățenii, prin amenințări de nepreluare a terenurilor agricole, neacordare a pensiilor, concediere și împiedicare în adresarea întrebărilor către concurenții electorali. Astfel de evenimente au fost constatate în raioanele Anenii Noi, Dubăsari, Florești, Ștefan Vodă,

Căușeni, pe parcursul perioadei pre-electorale.

3. *Împiedicarea exercitării dreptului la vot a cetățenilor din regiunea transnistreană*

Ca și în cazul alegerilor precedente (2007, aprilie 2009), alegătorii din secția de votare din satul Corjova nu au putut vota în secția de votare respectivă. La 29 iulie 2009, la ora 06.30, accesul în secția de votare din satul Corjova, raionul Dubăsari, a fost blocat de circa 200 de persoane (inclusiv cazaci îmbrăcați în civil și formă militărească). La scurt timp după blocarea secției de votare, au sosit forțele pacificatoare. La ora 10.00, s-a decis ca alegătorii din satul Corjova să voteze în satele Cocieri și Ustia, raionul Dubăsari.

4. *Prezența persoanelor neautorizate în raza secțiilor de votare*

În ziua alegerilor, reprezentanții administrației publice locale (satul Lunga, raionul Florești; satul Feștelița, raionul Ștefan Vodă) și colaboratorii organelor de poliție (satul Berezchi, raionul Anenii Noi; satul Grigorievca, raionul Căușeni; orașul Ghindești, raionul Florești; satele Ciobanovca și Merenii Noi, raionul Anenii Noi) se aflau la o distanță mai mică de 100 de metri în raza secțiilor de votare. Președinții birourilor electorale ale secțiilor de votare respective nu au intervenit în nici un caz sesizat de către observatori. Prezența persoanelor neautorizate în raza secțiilor de votare este contrară Codului Electoral și poate afecta opțiunea electorală a alegătorului indecis.

5. *Prezența persoanelor neautorizate în incinta secției de votare*

En ziua alegerilor, reprezentanții administrației publice locale (satul Molovata Nouă, raionul Dubasari; orașul Mărculești, raionul Florești; satul Gordinești, raionul Rezina, satul Feștelița, raionul Ștefan Vodă, satul Țîntăreni r-ul Anenii Noi) s-au aflat în incinta secțiilor de votare mai mult timp dec,t este necesar pentru exercitarea dreptului de vot. Nici în aceste cazuri observate președinții secțiilor de votare nu au intervenit.

E. CONCURENȚII ELECTORALI

Codul bunelor practici al Comisiei de la Veneția subliniază că „Egalitatea șanselor trebuie să fie asigurată în mod echitabil între partide și candidați. Aceasta impune o atitudine neutră din partea autorităților publice, în special în ceea ce privește: campania electorală; reflectarea alegerilor de către mijloacele de informare în masă, în special de mass media publică; finanțarea publică a partidelor și campaniilor electorale”. De asemenea, Codul Electoral al Moldovei prescrie condiții egale de participare pentru concurenții electorali, Articolul 46 (1): „Concurenții electorali participă, pe bază de egalitate, la campania electorală, beneficiază de drepturi egale în folosirea mijloacelor de informare în masă, inclusiv a radioului și televiziunii, finanțate de la buget”.

1. *Tratarea inegală a concurenților electorali de reprezentanții administrației publice locale*

În perioada electorală observatorii au constatat că reprezentanții administrației publice locale au tratat inegal concurenții electorali prin interzicerea selectivă a agitației electorale și împiedicarea desfășurării întâlnirilor cu alegătorii. Astfel de evenimente au fost constatate în raioanele Anenii Noi, Dubăsari, Florești, pe parcursul perioadei pre-electorale.

2. *Împiedicarea campaniei electorale de reprezentanții organelor de forță*

Reprezentanții organelor de forță au împiedicat desfășurarea campaniei electorale de către simpatizanții partidelor politice de opoziție (satul Holercani, raionul Dubăsari; orașul Florești) prin intimidarea și amenințarea acestora.

3. *Prezența afișelor electorale în ziua alegerilor și ziua precedentă acesteia*

Afișele electorale ale diverșilor concurenți electorali nu au fost înlăturate, în ziua alegerilor și în ziua precedentă, în satul Dumitreni, raionul Florești; municipiul Bender; satele Olănești, Palanca și Talmaza, raionul Ștefan Vodă.

4. *Oferirea cadourilor în campania electorală*

Persoanele cu poziție/funcție publică au acordat cadouri electorale către instituțiile publice (liceul din localitatea Chircăiești raionul Căușeni; Casa de Cultură din satul Ștefănești, raionul Ștefan Vodă, grădinița din satul Hagimus, raionul Căușeni, școala din localitatea Telița, raionul Anenii Noi, grădinița din satul Tănătari, raionul Căușeni) și cetățeni (absolvenții clasei a XII-a din satul Holercani, raionul Dubăsari; satul Izvoare, raionul Florești, satul Cobusca Nouă, raionul Anenii Noi).

5. *Amplasarea în locuri neautorizate a afișelor electorale*

S-a constatat amplasarea neautorizată a afișelor electorale în cel puțin 12 localități, inclusiv pe ușa secției de votare nr. 23/17

din satul Unchitești-Niculăeni, raionul Florești.

6. Neamenajarea sau amenajarea inadecvată a panourilor informative pentru afișarea materialelor electorale

En multiple cazuri, administrația publică locală nu a amenajat panouri informative iar în alte cazuri panourile amenajate erau mai mici dec,t etalonul cerut de Comisia Electorală Centrală

F. FOLOSIREA RESURSELOR PUBLICE ÎN SCOP ELECTORAL

Codul bunelor practici al Comisiei de la Veneția prescrie egalitate strictă în utilizarea mijloacelor publice în scopuri electorale de către concurenți electorali: „Egalitatea „strictă” înseamnă că partidele politice sunt tratate egal, indiferent de actuala reprezentare în parlament sau de susținerea din partea electoratului. Acest criteriu trebuie aplicat utilizării infrastructurii publice, în special în perioada campaniei electorale (de exemplu pentru: afișajul posterelor electorale, serviciile poștale și analoge, manifestările publice, spațiile alocate reuniunilor publice).”

1. Implicarea companiilor cu capital de stat în campania electorală

Alineatul 2, articolul 46 Cod Electoral prevede că: „Tuturor concurenților electorali li se oferă posibilități egale în asigurarea tehnico-materială și financiară a campaniei electorale.” În perioada de monitorizare, efortul Promo-LEX a constatat cel puțin două cazuri de folosire inechitabilă a resurselor publice în favoarea concurentului electoral PCRM. Reprezentantul „Moldova-Gaz”, filiala Căușeni, făcea declarații în favoarea concurentului electoral PCRM; angajații Întreprinderii de Stat “Poșta Moldovei” au distribuit materialul publicitar “ALEGE Nr. 1” ca fiind publicitate a întreprinderii respective, dar care sugerează votarea pentru concurentul electoral nr. 1 din buletinul de vot (PCRM), în toate circumscripțiile electorale monitorizate.

2. Desfășurarea lucrărilor publice de infrastructură în timpul campaniei electorale din numele unui concurent electoral

Pe teritoriul unor localități au fost observate lucrări de reparație a infrastructurii (grădinițe, școli, drumuri publice, poduri) care au fost prezentate de către angajați sau reprezentanți ai administrației publice drept realizare a unui concurent electoral. Acest lucru diluează delimitarea între activitățile autorităților și cele ale concurenților electorali.

3. Folosirea resurselor publice de funcționarii nedegrevați din funcție

En perioada de monitorizare, persoane cu funcții publice, nedegredate din funcție, au utilizat în scop electoral mașinile de serviciu (RM G 001, RM A 300, FL CR 602), escorta (SP 050 și MAI 0335) și au implicat un număr sporit de agenți ai poliției rutiere în dirijarea traficului aferent zonei unde au urmat activitățile electorale ale acestora.

G. PRESTAȚIA ADMINISTRAȚIEI ELECTORALE

În Republica Moldova, alegerile sunt organizate, desfășurate și monitorizate de sistemul organelor electorale care includ: o Comisie Electorală Centrală permanentă, consilii electorale de circumscripție care corespund unităților teritorial administrative, și birouri electorale ale secțiilor de votare. Administrația electorală are obligațiunea de a menține independență și imparțialitate, precum și să trateze egal toți concurenții electorali. Administrația electorală este responsabilă pentru buna desfășurare a alegerilor.

1. Implicarea Comisiei Electorale Centrale în deschiderea secțiilor de votare pentru regiunea transnistreană

În conformitate cu prevederile Codului Electoral, atribuția de deschidere a secțiilor de votare, revine circumscripțiilor electorale. Comisia Electorală Centrală a deschis circumscripția electorală nr.37 pentru teritoriul regiunii transnistrene. Cu toate acestea, CEC nu a creat consiliul circumscripției electorale, care urma să deschidă secțiile de votare, dar a indicat direct în ce localități anume vor fi deschise secții de votare pentru alegătorii din regiune. În acest fel, la indicația Comisiei Electorale Centrale pentru această categorie de alegători au fost deschise 11 secții de votare.

2. Începerea cu întârziere a activității secțiilor de votare

În ziua alegerilor votarea are loc între orele 7:00 și 21:00. Observatorii au constatat cazuri izolate de deschidere cu întârziere de 15-30 minute, fără motive întemeiate, a secțiilor de votare.

3. Neaplicarea ștampilei „29.07.2009 ALEGERI”

Aplicarea ștampilei „29.07.2009 ALEGERI” a fost introdusă pentru a preveni votarea multiplă. Observatorii au constatat cazuri în care membrii organelor electorale nu au aplicat ștampila „29.07.2009 ALEGERI”. De asemenea, au fost constatate cazuri în care alegătorii (în special din regiunea transnistreană) au refuzat aplicarea acestei ștampile în suplimentele buletinelor de identitate, din care cauză li s-a refuzat eliberarea buletinelor de vot.

4. Interpretarea și aplicarea neuniformă, pe scară largă, de către membrii organelor electorale, a prevederilor legislației electorale

Membrii multor birouri electorale au interpretat neuniform prevederile legislației privind următoarele: timpul sigilării urnelor de vot, sigilarea urnelor de vot mobile, votarea în baza vizei de reședință/domiciliu, afișarea și accesul la listele electorale, modalitatea de totalizare a rezultatelor scrutinului. Aceste abateri poartă un caracter de masă iar exemplele aduse în prezentul raport și în rapoartele intermediare din perioada pre-electorală și ziua alegerilor descriu doar unele din ele.

5. Votarea în baza unor acte de identitate dubioase sau în lipsa unor acte de identitate

Observatorii au constatat câteva cazuri izolate în care alegătorii au votat în baza unor forme F-9 dubioase, precum și cazuri de eliberare a certificatelor cu drept de vot în baza unor acte de identitate nevalabile sau chiar inexistente.

6. Implicarea observatorilor în operațiuni electorale în ziua alegerilor

Unii observatori, în special reprezentanți ai concurenților electorali, au intervenit în procesul și operațiunile electorale, fără a fi stopați de membrii sau președinții birourilor electorale. Astfel de cazuri nu au fost raportate masiv de către observatorii Promo-LEX.

7. Tensiuni și conflicte între membrii birourilor electorale ale secțiilor de votare

La unele secții de votare au fost înregistrate tensiuni și chiar conflicte deschise între membrii birourilor electorale, desemnați din partea concurenților electorali. Acest fapt ridică trezește suspiciuni că funcționarii electorali nu sunt independenți și ar putea fi învinuiți de partizanat politic.

H. REGIUNEA TRANSNISTREANĂ

1. Discriminarea alegătorilor din regiunea transnistreană

Deoarece administrația publică locală din regiunea transnistreană a Republicii Moldova nu se subordonează autorităților constituționale, deschiderea secțiilor de votare, desfășurarea campaniei electorale și a întregului proces electoral în această regiune sunt problematice. Alegătorii din Transnistria, nu beneficiază, în continuare, de condiții egale privind implicarea, informarea și educarea lor electorală. Autoritățile constituționale nu înregistrează eforturi vizibile la nivel național și internațional privind asigurarea unor condiții minime de participare la procesul electoral pentru alegătorii din regiunea transnistreană.

2. Continuarea practicii de deschidere a secțiilor mixte de votare pentru alegătorii din satele de reședință și cei din regiunea transnistreană

Alegătorii din regiunea transnistreană votează în localitățile aflate sub jurisdicția autorităților constituționale ale Republicii Moldova. Secțiile de votare sunt deschise cu abateri și încălcări ale legislației electorale naționale (Deschiderea a doar 11 secții de votare pentru locuitorii regiunii transnistrene a dus la încălcarea flagrantă a art.29 Cod Electoral, care stipulează foarte clar că secțiile de votare se constituie pentru un număr de cel puțin 30 și cel mult 3000 alegători. Potrivit datelor furnizate de Ministerul Dezvoltării Informaționale la 27.02.2009, în regiunea transnistreană erau înregistrați 223580 cetățeni cu drept de vot. Astfel, fiecărei secții îi revin în medie aproximativ 22.000 alegători). Autoritățile electorale ale Republicii Moldova au ținut cont doar parțial de recomandările Promo-LEX, fiind separate de alegătorii localităților de reședință numai alte 2 secții de votare (Sănătăuca și Rezina). La secțiile de votare din Cocieri, Doroțcaia, Ustia, Hagimus, Copanca, Frlădeni și Răscăieți au votat at,ț alegătorii din regiunea transnistreană, c,ț și alegătorii din localitățile menționate, cauză din care, alegătorii din Transnistria au votat în „urne speciale”. Buletinele din aceste „urne speciale” au fost numărate și totalizate în procese verbale separate, cu excepția secției de votare nr.14/14 Cocieri, r-ul Dubăsari, în care buletinele din urna specială au fost totalizate în procesul verbal general pe secție.

3. Incapacitatea de deschidere a consiliilor electorale de circumscripție pentru circumscripțiile electorale nr. 3 (Bender) și 37 (regiunea transnistreană)

Comisia Electorală Centrală a constituit Circumscripția electorală nr.37 pentru localitățile din stânga Nistrului, precum și

Circumscripția electorală nr.3 municipală Bender, însă nu au fost constituite consilii electorale de circumscripție pentru aceste 2 structuri electorale.

În vederea organizării și desfășurării alegerilor parlamentare anticipate din 29 iulie 2009, alegătorii din regiunea transnistreană au putut vota doar la 11 secții de votare, amplasate în localitățile limitrofe regiunii, aflate sub controlul organelor constituționale. Doar 4 secții de votare (nr.40 și 41 Varnița, nr.74 Sănătăuca și nr.42 Rezina) au fost deschise exclusiv pentru această categorie de persoane, în restul cazurilor votarea a avut loc în secții destinate prioritar locuitorilor din satele de reședință ale secției (nr.14 Cocieri, nr.13 Ustia, nr.6 Doroțcaia, nr.27 Fîrlădeni, nr.23 Copanca, nr.33 Hagimus și nr.23 Răscăieți).

4. *Lipsa listelor electorale și imposibilitatea exercitării dreptului de a vota la locul aflării în regiunea transnistreană*

Alegătorii din regiunea transnistreană nu sunt incluși în liste electorale și nu au fost înregistrate eforturi în vederea corectării acestei situații. Respectiv, alegătorii din Transnistria nu au nici o posibilitate să-și exercite dreptul la vot în alte secții de votare, dec,t în cele 11 secții de votare deschise în acest scop de Comisia Electorală Centrală.

En condițiile în care alegătorii din regiunea transnistreană a Republicii Moldova nu sunt incluși în listele electorale, acestora le sunt încălcate o serie de drepturi (nu pot obține certificat cu drept de vot pentru a putea vota la o altă secție de votare, nu pot vota la domiciliu (locul aflării, urna mobilă), nu sunt implicați în activitățile cu caracter electoral și nu sunt informați despre procesul electoral, inclusiv despre ziua, locul și data alegerilor, în mare parte neput,nd vota conștient etc.).

5. *Lipsa eforturilor autorităților constituționale privind asigurarea nediscriminatorie a drepturilor electorale pentru alegătorii din regiunea transnistreană a Republicii Moldova*

Autoritățile constituționale ale Republicii Moldova nu controlează regiunea transnistreană (Transnistria) din 1992. În această perioadă nu au fost înregistrate eforturi constante și eficiente pentru crearea condițiilor cu caracter electoral nediscriminatoriu pentru alegătorii din această regiune. Autoritățile constituționale, inclusiv cele electorale, nu au înregistrat rezultate sau demersuri insistente și consecvente la nivel internațional sau în cadrul formatului regional de soluționare a problemei transnistrene.

6. *Ignorarea și neaplicarea prevederilor legislației Republicii Moldova în privința persoanelor care împiedică libera exercitare a drepturilor electorale în regiunea transnistreană*

Chiar dacă de fiecare dată sunt înregistrate diferite cazuri de împiedicare a exercitării libere a dreptului electoral sau împiedicare a activității organelor electorale (refuzul de a deschide secții de votare, de a desfășura activități legale de informare și educare electorală, sustragerea urnelor de vot sau a documentelor electorale, periclitarea vieții alegătorilor sau a funcționarilor electorali, cauzarea unor daune sănătății persoanei, etc.), autoritățile și organele de drept nu aplică legea penală împotriva persoanelor vinovate.

7. *Reflectarea campaniei electorale în mass-media din regiunea transnistreană*

În perioada 6-31 iulie mass-media supusă monitorizării a pus pe post în jur de 170 de știri cu impact electoral. Cel mai mare număr și volum de știri a fost difuzat de agenția de știri Regnum și portalul Lenta PMR. Printre știrile difuzate au existat 3 articole de opinie și nici un material de educație electorală. Mass-media din Transnistria nu a ținut cont de necesitatea publicului de a cunoaște informații relevante despre toți concurenții electorali și mai ales să stimuleze alegătorii din regiune să participe la alegeri. Nici o instituție media nu a oferit acces egal tuturor partidelor implicate în campanie electorală, reflectând apatic și unilateral evenimentele legate de alegeri. Acest comportament demonstrează grave probleme deontologice și partizanatul politic al acestor instituții mass-media. Limbajul utilizat de instituțiile media este de natură conflictuală, ceea ce este inadmisibil pentru o presă care ar trebui să promoveze neutralitatea, ținând cont de conflictul politic care există dintre Republica Moldova și regiunea sa transnistreană.

LISTA DE RECOMANDĂRI

1. Crearea de către Comisia Electorală Centrală a unui mecanism de recepționare și analiză a rapoartelor de monitorizare elaborate de misiunile de observare a scrutinelor electorale, în baza cărora să fie stabilită obligația Comisiei Electorale Centrale de a reacționa la ele și a se pronunța asupra recomandărilor formulate de autori.
2. Intensificarea eforturilor de creare a sistemului informațional de stat “Alegeri” și a Registrului de stat al alegătorilor, efectuarea unor analize preventive privind costurile creării acestor sisteme, mijloacele financiare, forțele umane necesare, și reflectarea publică și largă a acestui proces. Inițierea unor tratative cu organele de stat centrale în vederea includerii acestor sume necesare în bugetul Comisiei Electorale Centrale pentru anul 2010, precum și analiza posibilităților donatori externi capabili să susțină financiar crearea acestor sisteme. Reflectarea publică și largă a tuturor activităților ce țin de crearea acestui Registru.
3. Modificarea prevederilor art.27 alin.1 și 74 alin.1 Cod Electoral, utilizând sintagma „Comisia Electorală Centrală, cu cel puțin 55 de zile înainte de alegeri, constituie circumscripțiile electorale care corespund hotarelor unităților administrativ-teritoriale de nivelul doi ale Republicii Moldova, unităților teritoriale autonome cu statut special, sau, după caz, municipiilor sau localităților cărora le sunt atribuite forme și condiții speciale de autonomie”.
4. Modificarea prevederilor art.27 alin.4 Cod Electoral, utilizând sintagma „Candidaturile a 2 membri ai consiliului electoral de circumscripție se propun de către judecătoria de circumscripție sau, după caz, de către Curtea de Apel ce își exercită competența în teritoriul unităților teritoriale autonome cu statut special, municipiului sau localității cărora îi sunt atribuite forme și condiții speciale de autonomie”.
5. Respectarea cu strictețe a prevederilor alin.1 art.62 Cod Electoral, care se referă la păstrarea listelor electorale în perioada post-electorală la Comisia Electorală Centrală, și instituirea unui mecanism de transmitere a listelor electorale de la circumscripțiile electorale către Comisia Electorală Centrală.
6. Definirea clară a răspunderii pentru întocmirii calitativă a listelor electorale și delegarea acestei responsabilități unei singure instituții centrale. Această instituție trebuie să dețină informația privind populația care a atins vârsta la care este în drept să voteze și localizarea geografică a acestora, inclusiv pentru alegătorii din regiunea transnistreană a țării. Excluderea administrației publice locale din procesul de întocmire a listelor electorale.
7. Instituirea răspunderii disciplinare și administrative pentru actorii implicați la întocmirea și verificarea listelor electorale incomplete și necalitative (organul responsabil de întocmire, administrația publică locală, Comisia Electorală Centrală).
8. Instituirea de către Comisia Electorală Centrală a unui mecanism unic de afișare a listelor electorale la sediul administrației publice locale și/sau birourilor electorale ale secțiilor de votare. Instituirea răspunderii pentru încălcarea prevederilor de afișare a listelor electorale.
9. Instituirea de către Comisia Electorală Centrală a unui mecanism unic prin care cetățenii să facă cunoștință cu listele electorale, precum și a certificării/înregistrării faptului verificării prezenței în listele electorale.
10. Instituirea unui mecanism mai strict pentru autentificarea listelor electorale: utilizarea hârtiei cu semne de protecție, numerotarea tuturor filelor ale listelor electorale, autentificarea fiecărei file din listele electorale prin aplicarea ștampilei și semnăturii organului care le-a întocmit.
11. Întocmirea unui Regulament, care să fie făcut public, privind condițiile și modalitatea de acreditare a observatorilor străini, și cerințele exhaustive față de aceștia. Acest Regulament nu trebuie să poarte caracter restrictiv.
12. Revizuirea statutului observatorilor naționali, în special asupra dreptului acestora de a depune sesizări și

contestații, în cazul în care consideră oportun de a întreprinde aceste acțiuni.

13. Sesizarea organelor de drept asupra fiecărui presupus caz de intimidare a observatorilor, cu pronunțarea publică a deciziei asupra cazului respectiv, iar în cazul în care se constată vinovăția organelor de stat, atragerea la răspundere a persoanelor culpabile.
14. Respectarea cu strictețe a prevederilor art.36 și 38 Cod Electoral de către întreprinderi, instituții și organizații, care se referă la utilizarea resurselor în campania electorală. Examinarea tuturor cazurilor declarate privind finanțarea indirectă a campaniei electorale ale concurenților electorali de către aceste întreprinderi și autorități relevante.
15. Curmarea practicii de petrecere a agitației electorale cu implicarea angajaților bugetari, din contul orelor de muncă a acestora.
16. Întreprinderea tuturor acțiunilor diplomatice în vederea asigurării deschiderii secțiilor de votare în teritoriul din stânga Nistrului și unele localități din dreapta Nistrului, în care autoritățile constituționale nu dețin controlul.
17. Respectarea cu strictețe a prevederilor legislației de către persoanele publice, factorii de decizie și lideri de opinie privind durata de timp de aflare în incinta/raza secțiilor de votare.
18. Stabilirea și anunțarea publică de către administrația publică locală a localurilor, sediilor în care vor fi efectuate întâlnirile cu alegătorii, precum și panourilor unde va fi amplasată publicitatea electorală. Asigurarea transparenței în vederea condițiilor în care acestea urmează a fi date în gestiunea concurenților electorali.
19. Curmarea oricăror cazuri de corupere directă sau indirectă a alegătorilor. Anchetarea tuturor acestor cazuri și atragerea la răspundere a culpabililor.
20. Interzicerea folosirii resurselor publice nedeclarate în campania electorală și pedepsirea tuturor persoanelor care au admis astfel de încălcări.
21. Necesitatea respectării legislației electorale privind modul de deschidere a secțiilor de votare de către circumscripțiile electorale.
22. Instituirea unui mecanism viabil de instruire continuă a membrilor organelor electorale.
23. Asigurarea de către Ministerul Dezvoltării Informaționale a transparenței privind eliberarea certificatelor F-9 și suplimentelor la buletinele de identitate.
24. Asigurarea unui mecanism sigur, transparent și secret de votare a cetățenilor la domiciliu, precum și a cetățenilor care votează pe liste suplimentare.
25. Includerea cetățenilor cu drept de vot din regiunea transnistreană în listele electorale.
26. Modificarea prevederilor articolului 66 Cod Electoral prin stabilirea exactă a ierarhiei adresării în cazul contestării acțiunilor sau inacțiunilor, și/sau a hotărârilor organelor electorale.
27. Modificarea prevederilor Codului Contravențional în vederea stabilirii răspunderii pentru abaterile electorale stipulate în articolul 71 Cod Electoral.